

บทที่ 3

ปัญหาในการแปลวรรณกรรมสำหรับเด็ก (1)

ในการแปลวรรณกรรมสำหรับเด็กนั้น ผู้แปลจะต้องมีความพิถีพิถันเป็นพิเศษ ส่วนใหญ่จะเป็นการแปลแบบตรงตัว แต่อาจมีการดัดแปลงไปบ้างเพื่อให้ผู้อ่าน (คือเด็ก) เข้าใจง่าย และเพื่อให้ตรงตามบริบทของสังคมไทย

โดยปกติ หนังสือสำหรับเด็กมักจะเขียนด้วยภาษาง่ายๆ ตรงไปตรงมา ประโยคไม่ยาวและสลับซับซ้อน

ปัญหาที่เกิดขึ้นสำหรับผู้ฝึกแปลวรรณกรรมสำหรับเด็กในเบื้องต้นมี 2 ระดับ คือ ระดับของภาษา และระดับของวัฒนธรรม

ในบทนี้จะกล่าวถึงปัญหาในระดับของภาษาก่อน ส่วนปัญหาในระดับของวัฒนธรรมจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป

ปัญหาในระดับของภาษา

เป็นปัญหาทางด้านโครงสร้างของภาษาอังกฤษซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากภาษาไทย เรื่องที่เป็นปัญหาสำหรับผู้แปลคือ

1. การใช้คำสรรพนาม
2. การใช้โครงสร้าง passive
3. การเปรียบเทียบภาษาในสุภาษิต คำพังเพย และสำนวน
4. การใช้ระดับของภาษาที่เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน

1. การใช้คำสรรพนาม

คำสรรพนามภาษาอังกฤษมักสร้างปัญหาให้กับผู้แปลอยู่บ่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย หรือแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ คำสรรพนามที่มักเป็นปัญหาคือบุรุษสรรพนาม (Personal Pronoun) บุรุษสรรพนามในภาษาอังกฤษบางคำอาจแปลเป็นภาษาไทยได้หลายคำ เช่น

I อาจแปลได้ว่า ฉัน ดิฉัน ผม กระผม กู หนู เรา ข้า ข้าพเจ้า หม่อมฉัน ฯลฯ

You อาจแปลได้ว่า เธอ คุณ มีง เอ็ง แก ได้เท่า ฝ่าพระบาท พระคุณเจ้า ฯลฯ

She อาจแปลได้ว่า เธอ คุณเธอ หล่อน เจ้าหล่อน แก ท่าน พระองค์ ฯลฯ

He อาจแปลได้ว่า เขา แก ท่าน คุณเธอ พระองค์ ฯลฯ

การเลือกใช้สรรพนามในการแปลจึงต้องเลือกให้เหมาะสมกับวัฒนธรรม บริบท ทางสังคม และเนื้อเรื่อง อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือตัวละครในเรื่องนั้นๆ ด้วย เช่น ในการแปลนิทานอีสปที่มีตัวละครเป็นสัตว์ ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่อง ลากับสิงโต

ต้นฉบับ : When the fox hears the ass's voice, **he** says, "I am not scared of you. **You** may look like a lion, but **your** voice sounds like an ass."

ฉบับแปล : พอสุนัขจิ้งจอกได้ยินเสียงของลา มันก็กล่าวว่า "ข้าไม่กลัวเจ้าหรอก เจ้าอาจดูเหมือนสิงโต แต่เสียงของเจ้าก็คือเสียงของลาจริงๆนี่เอง"

คำสรรพนาม **It** เป็นอีกคำหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหากับผู้แปล เพราะนอกจากจะเป็นบุรุษสรรพนาม (Personal pronoun) ที่ใช้แทนคำนามที่ไม่ใช่คนแล้ว ยังสามารถใช้ในลักษณะอื่นได้อีก กล่าวคือ

1. เป็น Empty subject เพื่อบอกสภาวะธรรมชาติ ลมฟ้าอากาศ หรือเวลา โดยไม่มีการแปล **It** เช่น

It's cold outside.	- ข้างนอกอากาศหนาว
It's raining again.	- ฝนลงเม็ดอีกแล้ว
It was getting late.	- สายแล้ว
It was the afternoon...	- ในตอนบ่าย....

2. เป็น Anticipatory subject ในกรณีที่ประธานของประโยคเป็น Noun Clause ซึ่งในภาษาอังกฤษไม่นิยมที่จะเอามาวางไว้หน้าประโยค จึงต้องใช้ It มา นำหน้าประโยคเพื่อทำหน้าที่แทนประธานที่อยู่ท้ายประโยค โดยที่ไม่มีการแปล It เช่น

It is a pity that some people do not take good care of their health.

- เป็นเรื่องน่าสมเพชที่คนบางคนไม่ดูแลสุขภาพของตนเองให้ดี

2. การใช้โครงสร้าง Passive

ภาษาอังกฤษนิยมใช้ประโยค Passive Voice หรือ กรรมวาจก (Be + V3) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องการพูดถึงสิ่งที่ถูกกระทำมากกว่าผู้กระทำ เพราะน่าสนใจ หรือในบางกรณีอาจไม่ทราบ หรือไม่มีความจำเป็นที่จะต้องทราบว่าผู้กระทำเป็นใคร

ภาษาอังกฤษนิยมใช้ It ขึ้นต้นประโยคที่มีโครงสร้าง Passive เพื่อบรรยายสิ่งต่าง ๆ ในกรณีที่ไม่งงชัดว่าใครเป็นผู้กระทำกริยา โดยไม่มีการแปล It ตัวอย่างเช่น

It is believed that exercise is good for health.

- เชื่อกันว่าการออกกำลังกายดีต่อสุขภาพ

It is said that the fire broke out from the second floor.

- กล่าวกันว่าไฟไหม้จากชั้นสอง

It was reported that many provinces in the South were damaged by the flood.

- มีรายงานว่าหลายจังหวัดในภาคใต้ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วม

It has been announced that the oil price will be increased again.

- มีประกาศว่าน้ำมันจะขึ้นราคาอีก

นอกจากนี้ ภาษาไทยมักนิยมใช้คำว่า “ถูก + กริยา” กับการกระทำที่เป็นสิ่งที่ไม่ดี (ต่อประธาน) ส่วนการกระทำที่เป็นสิ่งที่ดี (ต่อประธาน) มักใช้คำว่า “ได้รับ + กริยา” เช่น

Tom's dog was hit by a car. - สุนัขของทอมถูกรถชน

Jane was punished by the teacher. - เจนถูกครูทำโทษ

Bill was appointed manager. - บิลได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการ

We were invited to Jill's wedding party. - เราได้รับเชิญไปงานแต่งงานของจิล

อย่างไรก็ตาม ผู้แปลไม่สามารถยึดหลักนี้ได้ตายตัว เพราะในบางครั้งเราอาจไม่ต้องแปลตามรูปประโยค Passive เลยก็ได้ เช่น

He was killed in the battle.

- เขาเสียชีวิตในสนามรบ (ซึ่งดูสละสลวยกว่าที่จะแปลว่า เขาถูกฆ่าในการรบ)

The road is being built.

- ถนนกำลังสร้าง (ดีกว่าที่จะแปลว่า ถนนกำลังถูกสร้าง)

This picture was painted by Picasso.

- ภาพนี้วาดโดยปิกัสโซ (ดีกว่าที่จะแปลว่า ภาพนี้ถูกวาดโดยปิกัสโซ)

3. การเปรียบเทียบภาษาในสุภาษิต คำพังเพย และสำนวน

วรรณกรรมสำหรับเด็กส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิทานสำหรับเด็กเล็กมักจะมีคติสอนใจในเรื่องต่างๆ เช่น นิทานอีสป ซึ่งมีคำสอนอยู่ท้ายเรื่อง คำสอนนี้อาจเป็นสุภาษิต คำพังเพย หรือสำนวน สุภาษิตเหล่านี้บางครั้งเราไม่อาจแปลตรงตัวได้ เพราะไม่เข้ากับบริบทของสังคมไทย ดังนั้น ผู้แปลจึงต้องแปลอย่างระมัดระวัง โดยอาจใช้วิธีการแปลแบบเทียบเคียงกับสำนวน หรือสุภาษิตของไทย แต่ก็ต้องเป็นสิ่งที่เด็กสามารถเข้าใจได้ โดยอาจมีการเพิ่มเติม เช่นอธิบายขยายความ เช่น

Be content with what you have.

- โลกนี้มักมีลาภหาย หรือ จงพอใจในสิ่งที่ตนมี (จากเรื่องสุนัขกับเงา)

A fish in hand is worth two in the sea.

- สิ่งเล็กน้อยที่อยู่ในมือ ย่อมมีค่ากว่าสิ่งใหญ่โตที่อยู่ในความหวัง (จากเรื่องชายตกปลากับปลาน้อย)

Slow and steady can win the race.

- ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น (จากเรื่องกระต่ายกับเต่า)

4. การใช้ระดับของภาษาให้เหมาะกับวัยของผู้อ่าน

ในการแปลวรรณกรรมสำหรับเด็กนั้น จำเป็นที่ผู้แปลจะต้องคำนึงถึงวัยของผู้อ่าน ด้วยการใช้คำให้เหมาะกับจุดประสงค์ในการแปลนั้นเป็นสิ่งสำคัญ และทำทนายผู้แปลเป็นอย่างไร การเลือกใช้คำให้ถูกต้องตามต้นฉบับอย่างเดียวยังไม่พอ ผู้แปลจะต้องใช้คำให้ตรงตามระดับของภาษาด้วย กล่าวคือ ถ้าเป็นการแปลนิทานสำหรับเด็กซึ่งเป็นเรื่องพื้นบ้าน หรือมีตัวละครเป็นสัตว์ เช่นนิทานอีสป ก็ใช้ภาษาอย่างหนึ่ง ถ้าเป็นการแปลเทพนิยาย ที่เป็นเรื่องเจ้าชาย เจ้าหญิง นางฟ้า ก็ใช้ภาษาอีกอย่างหนึ่ง แต่ก็ต้องเป็นภาษาสำหรับเด็กที่ผู้อ่านที่เป็นเด็กสามารถเข้าใจได้ ตัวอย่างเช่น

ต้นฉบับ: "Hello! My friend, on the other side of the river, there were lots of fruits. If you could take me there, I would get the fruits for you" the monkey offered.

ฉบับแปล: "สวัสดี เพื่อนรัก" ลิงทักทายนางเต่า "เพื่อนรู้ไหมว่า ฝั่งตรงข้ามโน้นมีผลไม้เยอะแยะเลย ถ้าเพื่อนพาเราไป เราก็จะเก็บผลไม้ให้เพื่อนกินด้วย" ลิงเสนอ

(จากนิทานอีสป เรื่องลิงกับเต่า)

ต้นฉบับ : Once when a Lion was asleep a little Mouse began running up and down upon him. This soon waken the Lion, who placed his huge paw upon him and opened his big jaws to swallow him.

"Pardon, O king," cried the little Mouse. "Forgive me this time, and I shall never forget it. Who knows but that I may be able to do you a good turn some these days?"

ฉบับแปล : ราชสีห์ผู้ยิ่งใหญ่ตัวหนึ่งกำลังนอนหลับอยู่ ในเวลานั้นมีหนูตัวหนึ่งวิ่งไต่ไปมาอยู่บนตัวราชสีห์ ราชสีห์รู้สึกตัวตื่นขึ้นจึงตะครุบตัวหนูไว้ด้วยกรงเล็บ พร้อมทั้งอ้าปากกว้างเตรียมจะกินเจ้าหนูตัวนั้น

เจ้าหนูจึงร้องวิงวอนว่า “ท่านราชสีห์ได้โปรดให้อภัยไว้ชีวิตข้าพเจ้าสักครั้งเถิด ข้าพเจ้าจะไม่ลืมบุญคุณท่านเลย ใครจะรู้ว่าวันหนึ่งข้างหน้าข้าพเจ้าอาจจะตอบแทนบุญคุณท่านก็ได้”

(จากนิทานอีสป เรื่องราชสีห์กับหนู)

ต้นฉบับ : Thongdaeng is very loyalty and attached to His Majesty.

Normally, when the King returns from Huahin to stay at Chitralada Villa, or from Chitralada to Huahin, for various functions, there would be rotating shift of dogs on duty. On one occasion, His Majesty came to Chitralada for functions that kept him away longer than usual, and Thongdaeng was not included in the trip. During that period, Thongdaeng got sick; she lost so much weight that she had to be hospitalized.

ฉบับแปล : ทองแดงมีความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างยิ่ง ปรกติเมื่อเสด็จพระราชดำเนินจากหัวหินมาประทับ ณ สวนจิตรลดาฯ หรือจากสวนจิตรลดาฯ ไปหัวหิน เพื่อทรงประกอบพระราชกรณียกิจต่างๆ จะมีการผลัดเวรสุนัขที่จะตามเสด็จ

มีครั้งหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงงานที่สวนจิตรลดาฯ นานไปหน่อย และทองแดงไม่ได้ตามเสด็จ ระหว่างนั้นทองแดงก็ป่วย น้ำหนักลดมาก จนต้องส่งเข้าโรงพยาบาล

(จาก the Story of Thongdaeng)

กล่าวโดยสรุป นิทานสำหรับเด็กส่วนใหญ่เป็นเรื่องเล่า ประกอบด้วยคำบรรยาย และมีบทสนทนา รวมทั้งมีความคิดแทรกอยู่บ้าง ภาษาที่ใช้ก็มักเป็นภาษาที่เป็นวงจำกัด อยู่ในประสบการณ์ของเด็ก ผู้แปลจะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาแบบเล่าเรื่อง เลือกคำที่ชัดเจน เป็นภาษาที่ไม่หรูหรา ฟุ่มเฟือยจนเกินไป คำที่ใช้ในบทสนทนาจึงควรเป็นคำที่เด็กใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

เรื่องที่ 3

Long ago, all the seasons were the same. It was never really cold and the leaves never fell from the trees. The whole earth was fresh and green all the year.

The goddess Ceres took care of the land that people used for farming, and the plants that they grew on it. She was warm and kind and farmers loved her. They preyed to her before they planted their seeds. Ceres rewarded them so that the crops grew well every year.

(from ancient Greek stories edited by David Foulds)

เรื่องที่ 4

Lost-and-Found

The old farm horse was very proud of his fine straw hat. It kept the rain off his head, and the sun, too, and it gave him a splendid dressy look besides.

But one day, the wind whisked it up, and away, and out of sight. The old farm horse walked miles and miles looking for it. He was away for days, and days and days, and at last, head down and tail drooping, he gave up the search and started home.

When he trotted into his own barnyard, the speckled hen was just hopping off her nest. She strutted up and down, teaching her newly-hatched chicks to search for their lunch. They ate so hungrily that the old farm horse found he had a big appetite, too.

“May I eat a bit of your hay? he asked timidly.

“Help yourself ,” said the hen. “I shan’t even need a nest now that my children have hatched.”

So the old farm horse nibbled away, and when the last tasty wisp was gone, he saw that she had made her nest in his own fine straw hat!

With a happy neigh, he flipped it up in the air, caught it deftly on his head, and went racing all around the barnyard—looking pleased and delighted, and splendidly dressy besides.

เรื่องที่ 5

For winter was coming. The days were shorter, and frost crawled up the window panes at night. Soon the snow would come. Then the log house would be almost buried in snowdrifts, and the lake and the streams would freeze. In the bitter cold weather Pa could not be sure of finding any wild game to shoot for meat.

The bears would be hidden away in their dens where they slept soundly all winter long. The squirrels would be curled in their nests in hollow trees, with their furry tails wrapped snugly around their noses. The deer and the rabbits would shy and swift. Even if Pa could get a deer, it would be poor and thin, not fat and plump as deer in the fall.

Pa might hunt alone all day in the bitter cold, in the Big Woods covered with snow, and come home at night with nothing for Ma and Mary and Laura to eat.

So as much food as possible must be stored away in the little house before winter came.

(from **Little House in the Big Woods** by Laura Ingalls Wilder)
